

מעריך סדנא

נורת האזהרה בדיאלוג החינוכי

יעדים

סדנא בה נסקור בקווים כלליים את מרכיבי השיחה: השקט, דיבור והקשבה. נתמקד בדיאלוג הלוינאסי-בובריני "האני שבאחר" - ונבחן כיצד דיאלוג מסוג כזה יכול להתקיים בתוך מסגרת חינוכית.

1. למידה של מרכיבי הדיאלוג
2. למידה של המושג 'האני שבאחר' ומקומו בתהליך החינוכי

מרכיבי תפיסה:

- דיאלוג
- תיקון הלב
- יצוג שלמות הורית

רשימת ציוד והיערכות מקדימה נדרשת

- מערכון – החמישיה הקאמרית
- דף טקסטים – "הדיאלוג הלוינסי", "האני שבאחר – סיפור הרב"

מתווה הסדנא

שלב א: מרכיבי הדיאלוג - פתיחה פרונטלית של המנחה

שלב זה הוא פרונטלי – מומלץ לכתוב את הדברים על הלוח. נפתח במרכיבי הדיאלוג: שקט, דיבור והקשבה. ויחד עם המשתתפים נבין מה מרכיב כל חלק.

אדם א	שקט	דיבור	הקשבה	אדם ב
	הזדמנות לסדר מחשבות,	משמעות המילה	ההקשבה להקשר... והחשיבות	

	שטמונה גם בהקשבה שעומדת בפני עצמה.	המדוברת. חיים ומוות ביד הלשון... המודעות למסר, לדרך ההעברה ולנמען.	לחדד את הקשב למה השני מנסה לומר לי... (מעבר לעובדה כי השקט נועד גם לתכנן את מה שאני הולך לומר...)	
--	------------------------------------	--	---	--

שלב 2: צפייה במערכון מתוך החמישייה הקאמרית + דיון.

המערכון מתאר אדם שבחר להתאבד ועולה על הגשר כדי לבצע את החלטתו. עוברים ושבים פונים אליו בתואנות שונות – רובם לא מתייחס כלל למקום הרגשי שבו האדם המתאבד נמצא.

דגש: המערכון צוחק על כל נושא ההחזרה בתשובה. כדאי מאוד לנטרל את הנושא מבעוד מועד, בכדי שהדיון לא יוסט לשם. (מומלץ לציין עוד לפני הצפייה כי המערכות עשוי לפתוח דיון בנושא, אבל אנחנו ננסה לבחון את המערכון הזה בקונטקסט אחר לגמרי)

- האם המצב שמתואר במערכון מופרח? (אמנם הוא קיצוני...)
- האם אנחנו יכולים לחשוב על סיטואציה שזה קרה לנו (כמדריך או כחניך)...
- עם אלו ערכים אנחנו מגיעים לדיאלוג עם חניך (בדומה להנחת התפילין וכו' שיש בסרט).
- עד כמה החניכים שלנו פוגשים שיח כמו שהאדם במערכון פוגש? מה התגובות שלהם?
- האם בסביבה חינוכית בכלל ניתן לייצר דיאלוג בין שווים?
- למי נועד הדיאלוג במערכון? מי יוצא ממנו נשכר?
- בשביל מה צריך דיאלוג?

שלב 3: למידה ודיון על הטקסט של חנוך פן-פזי על הדיאלוג הלוינסקי:

"הדיאלוג, בעיני לוינס, איננו רק דרך ראוייה לכינון חינוכי, אלא התביעה המוסרית מן האדם ביחסו לילד ולנער, והוא מתקיים מתוך האתיקה ועם שתי תביעות יסוד: כבוד ואחריות. את הדרישה הראשונה של הדיאלוג, המכוונת לכבודו של האחר, יש לנסח בלשון הקיצונית ביותר: "לא תרצח", דהיינו לכבד באופן מוחלט את אחרותו של האחר. כבוד כלפי אחרותו של האחר, שאין לצמצמה ואין לנכסה ואין להקטינה. סכנתו של הדיאלוג החינוכי מצויה בדיוק במקום הזה של ביטול האחרות, והרצון החיובי כשלעצמו להביא את התלמיד בסוד הדעת, בסוד העולם הערכי שהוא מנת חלקו של המורה. כיצד ניתן לחנך אם לא על ידי אמירה חיובית? הדרישה השנייה של הדיאלוג מבחינת לוינס, היא אחריות, כלומר: על המורה מוטלת אחריות אינסופית כלפי האדם האחר, וכלפי הילד והתלמיד. במתח שבין כבוד לאחריות – במתח שבין מתן מרחב לאדם האחר אך נשיאה מלאה באחריות לו – מצוי הדיאלוג החינוכי. (עמנואל לוינס (1906) – 1995), פילוסוף יהודי-צרפתי.) מתוך הספר: דיאלוגים מעצימים בחינוך ההומניסטי, חנוך בן פזי

שאלות לדיון:

- מה הטענה בטקסט?

- למה הוא מתכוון כשהוא כותב מתח בין כבוד לאחריות? איפה המתח?
- איזה נורת אזהרה הוא מאותת לנו המחנכים?
- האם אתם מסכימים אם דבריו?

שלב 4: תרגול – חילופי תפקידים במחיצת כף:

- נבקש 2 מתנדבים ונתן להם סיטואציה חינוכית שגרתית. עליהם יהיה לקיים שיחה ביניהם כאשר אחד יציג את החניך והשני את איש הצוות. כאשר המנחה ימחא כף יהיה עליהם להמשיך מיידית בשיחה אך בתפקידים הפוכים.

שלב 5: נסיים עם סיפור החסיד על המשמעות של "האני שבאחר"...

שמשו של האדמור מחב"ד ראה כי רבו מחליף במהלך היום שוב ושוב את בגדיו ושאלו על כך: מדוע מזיע הרבי כל כך עד שבגדיו רטובים והוא נאלץ להחליפם?

השיבו האדמור: על מה אני מזיע? ובכן היו אצלי עשרים וחמשה אנשים... בשביל שאוכל להשיא עצה נכונה לשואל, אני צריך להרגיש בצרתו ממש כמו שהוא בעצמו מרגיש ולשם כך אני מוכרח להפשיט את עצמי מלבושי ולהתלבש במלבושיו שלו... ואז כשאני צריך לתת לו עצה, לא אוכל לעשות כן כשאני עדיין במלבושיו, כשם שהוא בעצמו אינו יכול להשית עצות בנפשו ועלי להפשיט את עצמי מלבושו ולהתלבש בלבוש שלי... ומעתה הגע בעצמך: אם אדם צריך חמישים פעם להתפשט ולהתלבש כלום אפשר שלא להזיע?

אמירות מסכמות:

ב'דרך כפר' אנחנו מאמינים בקיומו של הדיאלוג 'האני שבאחר' – מחוייבות לשיח כנה ופתוח בין חניך למבוגר. יחד עם זאת, אל לנו לשכוח את מקומנו כמחנכים ולאחר שאנחנו "מחליפים מקומות" ויורדים לעומק טענותיו ודבריו של החניך, עלינו לשוב ולנעול את הנעליים שלנו עם הניסיון, הידע והמחוייבות לתהליך החינוכי.